

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะของ
องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง อำเภอลำปลายงอง
จังหวัดนครราชสีมา*

PUBLIC PARTICIPATION IN PUBLIC POLICY FORMULATION OF CHANG
KLANG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, CHANG
KLANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ชุตินา สืบสาย¹ และ พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม)²

Chutima Suabsay¹ and Phramaha Ekkawin Piyaweero (Asim)²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srithammasokrat Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: ekkawin.piy@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง อำเภอลำปลายงอง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง อำเภอลำปลายงอง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนตำบลข้างกลาง จำนวน 385 คน และ สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ด้านที่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 2) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง ประกอบด้วย แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แนวทางส่งเสริมขององค์การบริหารส่วนตำบลข้าง

* Received 22 October 2025; Revised 3 November 2025; Accepted 10 November 2025

กลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครราชสีมา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, นโยบายสาธารณะ, องค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา

Abstract

The objectives of this research article were: (1) to examine the level of public participation in public policy formulation of Chang Klang Subdistrict Administrative Organization, Chang Klang District, Nakhon Si Thammarat Province, and (2) to explore approaches for promoting public participation in public policy formulation of Chang Klang Subdistrict Administrative Organization, Chang Klang District, Nakhon Si Thammarat Province. This study employed a mixed-methods research design. The population and sample consisted of 385 residents of Chang Klang Subdistrict and 10 key informants for in-depth interviews. The research instruments included a questionnaire and an interview form. Data were analyzed using descriptive statistics: frequency, percentage, mean, and standard deviation as well as content analysis.

The findings revealed that: (1) the overall level of public participation in public policy formulation of Chang Klang Subdistrict Administrative Organization was high. When considering each aspect in descending order of the mean score, participation in decision-making ranked the highest, followed by participation in implementation and participation in monitoring and evaluation, while participation in idea contribution and participation in receiving benefits ranked the lowest; and (2) the approaches for promoting public participation in public policy formulation of Chang Klang Subdistrict Administrative Organization include strategies to encourage participation in idea contribution, participation in decision-making, participation in implementation, participation in monitoring and evaluation, and participation in receiving benefits.

Keywords: Public Participation, Public Policy, Chang Klang Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 249 ภายใต้บังคับมาตรา 1 ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากรและพื้นที่ซึ่งต้องรับผิดชอบประกอบกัน โดยเฉพาะมาตรา 253 ซึ่งได้ระบุถึง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบโดยประชาชน กล่าวคือ ในการดำเนินงานให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น เปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้แก่ประชาชนรับทราบ ตลอดทั้งให้มีกลไกต่าง ๆ ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) และตามอำนาจหน้าที่ตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามมาตรา 16 โดยเฉพาะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ

นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือที่รัฐบาลใช้บริหารประเทศที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน นโยบายสาธารณะที่ดีเมื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลก็จะช่วยแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ปัจจุบันนโยบายสาธารณะไม่จำเป็นต้องเกิดจากรัฐบาลเพียงอย่างเดียวแต่เกิดจากการผลักดันของประชาชนหรือนักวิชาการก็ได้ซึ่งการจะทำให้นโยบายสาธารณะเกิดขึ้นจริงและดำเนินต่อไปด้วยความต่อเนื่องต้องอาศัยการสนับสนุนโดยรัฐบาลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจและทรัพยากรที่จะทำให้นโยบายเหล่านั้นเกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติ ดังนั้นกระบวนการทำนโยบายสาธารณะจึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนในรายละเอียดแท้จริงแล้วไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวขึ้นอยู่กับสภาพปัญหา ซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะของพื้นที่หนึ่งและปัจจัยแวดล้อมทั้งเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนการสนับสนุนให้มีพื้นที่แสดงความคิดเห็น การเข้ามามีส่วนร่วมและทำทีของผู้มีส่วนได้เสียในนโยบายและตลอดทั้งกระบวนการนโยบายดังกล่าวด้วย จึงไม่ยากที่นโยบายสาธารณะและกระบวนการนโยบายสาธารณะจะมีความยั่งยืน (พินนารา อินตะประเสริฐ, 2564, หน้า 7-8)

การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยสร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสได้ร่วมแสดงทัศนคติ ความคิดเห็นที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและนำเอาความคิดเห็นของประชาชนมาประกอบในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐและต้องใช้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการเช่น การแบ่งปันข้อมูลระหว่างผู้ที่มีส่วน

ได้ส่วนเสียและเป็นการทำให้เกิดความสามัคคีในสังคม เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ เป็นการสร้างฉันทามติ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง เป็นการง่ายในการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายสาธารณะมีความสำคัญและประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากเทศบาลเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ให้สามารถรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชน ทำให้ท้องถิ่นสามารถออกนโยบายสาธารณะที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากกว่า (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550, หน้า 2)

ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับ มาตรา 253 ระบุถึง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบโดยประชาชนกล่าวคือ ในการดำเนินงาน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาปนาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น เปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับทราบ ตลอดจนมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและนโยบายสาธารณะยังส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรงและประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่จึงควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ และการแสดงความคิดเห็นการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียจึงเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการดังกล่าว ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 10,257 คน เมื่อคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 385 คน และ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิเพื่อให้ได้ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง

ทุกตำบลเท่า ๆ กัน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประชาชน กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มข้าราชการการเมืองและกลุ่มเอกชน จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยทำการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง ประกอบด้วย 3 ส่วนหลักได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง ส่วนที่ 3 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง และ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วนหลักได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง และ ส่วนที่ 3 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลนี้โดยผู้วิจัยขออนุญาตและประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง โดยออกหนังสือขอเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช จากนั้นจัดเตรียมเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกจะทำการนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน จากนั้นจึงสรุปและจัดเตรียมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 211 คน ร้อยละ 54.81 เพศหญิง จำนวน 174 คน ร้อยละ 45.19 น้อยที่สุด มีอายุ 30-44 ปี จำนวน 183 คน ร้อยละ 47.53 รองลงมา คือ อายุ 45-59 ปี จำนวน 95 คน ร้อยละ 24.68 และ อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 68 คน ร้อยละ 17.66 ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐ จำนวน 149 คน ร้อยละ 38.70

รองลงมาคือ เกษตรกร จำนวน 78 คน ร้อยละ 20.26 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 59 คน ร้อยละ 15.32 โดยมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 187 คน ร้อยละ 48.57 รองลงมาคือ อาชีวศึกษา/ปวช./ปวส. จำนวน 886 คน ร้อยละ 22.34 มัธยมศึกษา มีจำนวน 63 คน ร้อยละ 16.36 และประชาชนส่วนใหญ่ระยะเวลาอาศัยในพื้นที่มากที่สุดคือ มากกว่า 20 ปี จำนวน 179 คน ร้อยละ 46.49 รองลงมาคือ 11-20 ปี จำนวน 114 คน ร้อยละ 29.61 5-10 ปี จำนวน 56 คน ร้อยละ 14.55

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ภาพรวม)

ภาพรวม	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด	3.50	1.01	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.79	0.94	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน	3.76	0.86	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	3.75	0.83	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.50	0.94	มาก
รวม	3.66	0.92	มาก

จากการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.76$) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.75$) ด้านที่น้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า

การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความเห็นของประชาชนมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมาคือ เข้าร่วมเวทีประชาคม/การรับฟังความคิดเห็นเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) และมีโอกาสเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในชุมชนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.50$)

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความมั่นใจว่าสิ่งที่ตนตัดสินใจมีผลต่อทิศทางการพัฒนาชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.21$) รองลงมาคือ ประชาชนมีสิทธิในการร่วมตัดสินใจนโยบายของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.04$) และเคยเข้าร่วมการประชุมหรือกิจกรรมที่มีการตัดสินใจเรื่องโครงการต่าง ๆ ของชุมชนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.91$)

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความเต็มใจช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะในชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) รองลงมาคือ เคยเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน เช่น ปรับปรุงถนน ลอกคูคลองหรือกิจกรรมสาธารณะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$) และน้อยที่สุด คือ เป็นอาสาสมัครหรือคณะกรรมการในโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.29$)

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเห็นของประชาชนมีผลต่อการปรับปรุงโครงการในอนาคตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.35$) รองลงมาคือ เคยตรวจสอบหรือสอบถามความคืบหน้าของโครงการที่ดำเนินในพื้นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$) และน้อยที่สุด คือ เคยให้ข้อเสนอแนะหรือร้องเรียนเมื่อโครงการไม่เป็นไปตามที่วางไว้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.39$)

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รับรู้ว่ามีสิทธิของตนในฐานะประชาชนได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$) รองลงมาคือ การพัฒนาท้องถิ่นก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ทุกคนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$) และน้อยที่สุดคือ ได้รับสิทธิหรือบริการที่เกิดจากนโยบายสาธารณะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27$)

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลางในด้าน 1. การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด แสดงให้เห็นว่า มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเสนอแนะความคิดเห็นและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนานโยบายสาธารณะบ้าง แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน การแสดงออกความคิดเห็นมีน้อย อีกทั้งเวลาของประชาชนส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้เต็มที่ เครือข่ายภาคการศึกษา เช่น โรงเรียน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเชื่อมโยงข้อเสนอเข้าสู่แผนพัฒนา อย่างไรก็ตามการระดมความ

คิดเห็นยังไม่เกิดขึ้นอย่างทั่วถึงและมีความหลากหลายเพียงพอจึงควรพัฒนาเวทีระดมความคิดเห็นย่อยหรือช่องทางออนไลน์เพื่อเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น 2. การตัดสินใจพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับหนึ่งเพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นสำคัญ การใช้เสียงส่วนใหญ่ของเครือข่ายเป็นฐานตัดสินใจทำให้การบริหารมีความโปร่งใสและยึดโยงกับประชาชนมากขึ้น อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมนี้ยังจำกัดอยู่ในบางกลุ่มประชาชน อีกทั้งมีความรู้สึกที่ว่าประชาชนไม่มีอำนาจตัดสินใจที่แท้จริง เพราะต้องผ่านผู้นำหรือผู้บริหารทำให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของนโยบายยังไม่เต็มที่ 3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการปฏิบัติงานถือว่ามีอยู่บ้าง โดยเฉพาะในกิจกรรมประเพณีสำคัญ งานสาธารณประโยชน์และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลใช้ผู้นำชุมชนและเครือข่ายเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง ประชาชนมีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมืออย่างดีแต่การเข้าร่วมยังไม่ทั่วถึง เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาจากการประกอบอาชีพ และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมบางครั้งยังไม่ครอบคลุม 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของประชาชน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในลักษณะการเข้าร่วมประชุมหรือมีตัวแทนชุมชนติดตามผลโครงการที่ดำเนินการ อย่างไรก็ตามกลุ่มที่มีบทบาทมักเป็นตัวแทนเพียงบางส่วน ทำให้การติดตามและประเมินผลยังไม่สะท้อนมุมมองของประชาชนทั้งหมด และ 5. การรับผลประโยชน์ ประชาชนได้รับผลลัพธ์จากการดำเนินนโยบายสาธารณะอย่างชัดเจน เช่น การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สุขภาพอนามัยที่เหมาะสมและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อย่างไรก็ตามผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม โดยบางกลุ่มอาจได้รับประโยชน์น้อยกว่ากลุ่มอื่นเนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณหรือการกำหนดนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การกำหนดแนวทางเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมจึงต้องเน้นการสร้างช่องทางที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มมีบทบาทเท่าเทียมกัน การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน การสื่อสารอย่างทั่วถึง และการสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วม แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความร่วมมือที่เข้มแข็งและทำให้การกำหนดนโยบายสาธารณะมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น

1. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง เน้นการสร้างกลุ่มย่อยเพื่อให้ประชาชนรู้สึกสบายใจในการแสดงความคิดเห็นและเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงทุกคนอย่างทั่วถึง เช่น การจัดเวทีกลางแจ้งหน้าสำนักงาน อบต. การใช้เครือข่ายการเสนอความคิดเห็นและการเปิดเวทีย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นในหลายพื้นที่ แนวทางเหล่านี้มีจุดเด่นคือการแก้ปัญหาการเข้าถึงและสร้างช่องทางหลากหลาย

ช่วยให้ประชาชนทุกกลุ่มมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้นและสร้างความหลากหลายของข้อเสนอในการกำหนดนโยบาย

2. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แนวทางส่งเสริมขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง จึงมุ่งเน้นให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ ตลอดจนการแต่งตั้งและกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง ให้มีการพบปะระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนเพื่อชี้แจง ทำให้เกิดความมั่นใจและกล้าตัดสินใจมากขึ้น รวมถึงการสนับสนุนตัวแทนที่สามารถสะท้อนความเห็นของคนในชุมชน แนวทางนี้ช่วยเพิ่มความโปร่งใสและทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจจริง

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง ควรส่งเสริมจูงเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและสม่ำเสมอ รวมถึงการเชิญชวนถึงบ้านเพื่อสร้างแรงจูงใจ เช่น การให้ของที่ระลึกเล็กน้อย การกำหนดนโยบายให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกทำงานตามความถนัดและความพร้อมของตนเอง นอกจากนี้ ยังเน้นให้ผู้บริหารและสมาชิก อบต. ลงพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความไว้วางใจ แนวทางเหล่านี้ช่วยให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมมากขึ้นและเพิ่มแรงขับเคลื่อนร่วมของชุมชน

4. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง ควรมีแนวทางส่งเสริมที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและวิธีการติดตาม พร้อมพัฒนาแบบประเมินผลที่เป็นรูปธรรมและง่ายต่อการใช้งาน อีกทั้งเน้นให้มีข้อมูลย้อนกลับจากการประเมินเพื่อปรับปรุงงานในอนาคต การสร้างตัวแทนจากทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมและการพัฒนาช่องทางการสื่อสาร เช่น การประชุมรายงานผลอย่างสม่ำเสมอ เป็นอีกแนวทางสำคัญ แนวทางเหล่านี้สามารถเพิ่มความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนว่าการติดตามของพวกเขามีคุณค่าและมีผลต่อการตัดสินใจจริง

5. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แนวทางส่งเสริมขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง เสนอให้มีการประชาสัมพันธ์สิทธิและโครงการของ อบต. อย่างทั่วถึง รวมถึงการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มและเน้นการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและเยาวชน การวางแผนอย่างบูรณาการเพื่อให้ผลประโยชน์เกิดขึ้นอย่างทั่วถึงและยั่งยืน เป็นแนวทางที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความเป็นธรรมในการได้รับประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและด้านที่น้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด และ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังไม่ได้มีโอกาสอย่างเต็มที่ในการเสนอความคิดเห็นหรือร่วมกำหนดแนวทางนโยบายเพราะการบริหารงานมักมาจากการกำหนดทิศทางของผู้บริหารหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งประชาชนจำนวนหนึ่งยังขาดข้อมูลที่เพียงพอและขาดความตระหนักถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมส่งผลให้การร่วมคิดและการรับผลประโยชน์จากนโยบายนั้นยังไม่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา กะตากุลและคณะ (2567, หน้า 28) พบว่า นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับบทความวิชาการของ พระมหาเอกกวิน ปิยวิโรและคณะ (2566, หน้า 8-12) ซึ่งระบุว่า การเมืองการปกครองกับความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนานั้น ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองภายใต้การขับเคลื่อนผ่าน 3 สถาบันทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียนและเป็นไปตามหลักการปกครองทางพระพุทธศาสนาอันได้แก่อปริหานิยธรรม 7 ประการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยาเดชเกิดและคณะ (2567, หน้า 87) พบว่า ระดับนโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยรวมทั้ง 4 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนงานวิจัยของสิริพร อินทรจุฑกุล และ สุขุม กันกา (2567, หน้า 52) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมการตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติและด้านการรับฟังความคิดเห็น ด้านการควบคุม ด้านการวางแผนร่วมและด้านการให้ข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ นายนวรุศ แก้วสนิท และ พชร สาตร์เงิน (2566, หน้า 426) พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก รวมถึงงานวิจัยของ ธชาดา พิมลิมและคณะ (2566, หน้า 35) พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายกองทุนหลักประกันสุขภาพภาครัฐ ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโนสอก อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ สุปิ่น สมสาร (2563, หน้า 149) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เนื่องจากลักษณะพื้นที่หรือบริบทของชุมชนมีความแตกต่างกับพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยจึงทำให้

ผลการวิจัยแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้งานวิจัยของพระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม) และคณะ (2565, หน้า 64) พบว่า ควรมีการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชตามหลักอภิธานิธรรม 7 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กริธา คงพยัคฆ์และคณะ (2562, หน้า 29) พบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจันดี อำเภอดง จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วน ด้านปิยาวาจา (การพูดจาด้วยถ้อยคำ ไพเราะ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เพราะจะทำให้การปฏิบัติมีความโปร่งใสและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้านหลักดังนี้ (1) ด้านการร่วมคิด ควรเพิ่มช่องทางการแสดงความคิดเห็นทั้งในรูปแบบเวทีย่อย เวทีสาธารณะและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึง (2) ด้านการตัดสินใจ ควรส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจเชิงนโยบายและจัดให้มีตัวแทนประชาชนในคณะทำงานหรือคณะกรรมการเพื่อสะท้อนความคิดเห็นของคนในชุมชนอย่างแท้จริง (3) ด้านการปฏิบัติงาน ควรสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จัดประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมและกำหนดบทบาทที่เหมาะสมสำหรับประชาชนตามความถนัดและความพร้อม (4) ด้านการติดตามและประเมินผล ควรพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลที่มีรูปแบบชัดเจน โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ พร้อมให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา และ (5) ด้านการรับผลประโยชน์ ควรวางแผนจัดสรรงบประมาณและดำเนินโครงการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ครอบคลุมทุกกลุ่ม รวมถึงการสื่อสารให้ประชาชนรับรู้สิทธิและโอกาสในการเข้าถึงผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเน้นการมีส่วนร่วมเฉพาะบางขั้นตอนแต่ยังขาดช่องทางให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นของการคิดริเริ่มนโยบาย รวมถึงยังมีข้อจำกัดด้านข้อมูล ความเข้าใจและช่องทางการเข้าถึง การกำหนดแนวทางที่ชัดเจนและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนจะช่วยให้การกำหนดนโยบายสาธารณะสะท้อนความต้องการของชุมชนได้จริงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา เดชเกิดและคณะ (2567, หน้า 87) พบว่า หน่วยงานควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนในการทำงาน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การวางแผนและการดำเนินงาน อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลงต้องมีการเพิ่มช่องทางการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสและกระตุ้นให้กลุ่มที่หลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามในการปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด

สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพร อินทรจุฑกุล และ สุชุม กันกา (2567, หน้า 52) พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลตาดหนักธรรมจะต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกัน ในรูปแบบของคณะกรรมการ มีการติดต่อประสานงาน ประชาคม ร่วมกันภายในชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำในการตัดสินใจร่วมกัน เปิดโอกาสให้ทุกส่วนงานได้แสดงความคิดเห็น ปรีกษาหารือร่วมกันโดยใช้ระบบประชาธิปไตยมาเป็นตัวตัดสินใจ ในการวางแผนการดำเนินงาน ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติร่วมกันและรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ แต่งานวิจัยของสุปิ่น สมสาร (2563, หน้า 149) พบว่า ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างข้อบัญญัติของเทศบาลเกี่ยวกับโครงการหรือนโยบายสาธารณะ การวางแผนงานโครงการหรือนโยบายสาธารณะ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการหรือนโยบายสาธารณะรวมทั้ง ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในนโยบายสาธารณะและมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะของประชาชนในเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู สอดคล้องกับงานวิจัยของธชาดา พิมสิมและคณะ (2566, หน้า 35) พบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายกองทุนหลักประกันสุขภาพภาครัฐ (1) ด้านการตัดสินใจ ประชาชนได้ประชุมวิเคราะห์สภาพปัญหาสาธารณสุขในชุมชน มีส่วนร่วมวางแผนการบริหารแก้ปัญหาในชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์การ (2) ด้านการดำเนินงาน ประชาชนได้มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางติดตามการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน มีส่วนร่วมดำเนินงานตามแผนงาน (3) ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนได้เข้าใช้บริการสุขภาพจากกองทุนสุขภาพ มีความพึงพอใจในการบริการสุขภาพมากขึ้น ได้รับสิ่งตอบแทนอย่างเหมาะสมจากกองทุนสุขภาพ (4) ด้านการติดตามและประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับการทำงาน มีส่วนร่วมในการเบิกจ่ายงบประมาณดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการติดตามงานและสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพงศ์ บุษราคม (2565, หน้า 129) พบว่า กำหนดนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม 18 หมวดส่งผลต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผลการดำเนินการในชุมชนให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืนและควรขยายไปยังพื้นที่ตำบลอื่น ตลอดจนกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของธรรมนูญตำบลให้ชัดเจนมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อยู่ในระดับปานกลางและยังมีข้อจำกัดหลายประการทั้งเชิงโครงสร้างและเชิงพฤติกรรม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจึงต้องดำเนินการอย่างบูรณาการ โดยเน้นทั้งในเชิงนโยบาย เช่น การกำหนดโครงสร้างและงบประมาณเพื่อสนับสนุน

การมีส่วนร่วมและในเชิงปฏิบัติ เช่น การสร้างช่องทางการแสดงความคิดเห็น การให้ความรู้และสร้างแรงจูงใจ ตลอดจนการติดตามประเมินผลอย่างโปร่งใสและเป็นระบบ เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นอย่างแท้จริง ส่งผลให้กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลางมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง ควรมีการจัดระบบประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยใช้สื่อที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย อาทิ สื่อออนไลน์ บ้ายประชาสัมพันธ์และการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง ควรพัฒนาเวทีการแสดงความคิดเห็นในลักษณะกลุ่มย่อยหรือเวทีเชิงลึกเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงออกความคิดเห็น โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เยาวชนและผู้สูงอายุ ซึ่งมักมีข้อจำกัดในการเข้าร่วมเวทีขนาดใหญ่

3. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของประชาชนและผู้นำชุมชน ผ่านกิจกรรมการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมติดตามประเมินผลเพื่อเพิ่มความมั่นใจและทักษะในการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง ควรกำหนดนโยบายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและการประเมินผล รวมทั้งมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของประชาชนอย่างชัดเจนในเชิงโครงสร้าง

2. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การสนับสนุนการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมและกิจกรรมส่งเสริมการติดตามประเมินผลโดยประชาชน

3. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างกลาง ควรบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่ อาทิ สถานศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมและทำให้ผลประโยชน์จากนโยบายกระจายไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ทักษะ ทักษะ ค่านิยม วัฒนธรรมของชุมชนและโครงสร้างอำนาจที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการ

แสดงออกของประชาชนเพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการส่งเสริมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ที่สามารถประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิผล

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือวัดระดับการมีส่วนร่วมที่มีความชัดเจนและเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในระยะยาว รวมทั้งเพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). *คู่มือการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กริธา คงพยัคฆ์และคณะ. (2562). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจันดี อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(1), 29-41.
- จินตนา กะตากุลและคณะ. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 9(1), 28-40.
- ธาดา พิมลิ้มและคณะ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายกองทุนหลักประกันสุขภาพภาครัฐศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโนสกออำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 6(2), 35-45.
- นายนารุณ แก้วสนิท และ พชร สาตร์เงิน. (2566). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลวังจันทร์ อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 6(5), 426-444.
- พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม) และคณะ. (2565). การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(1), 64-80.
- พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม)และคณะ. (2566). ความสัมพันธ์พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(1), 8-12

- พินนารา อินต๊ะประเสริฐ. (2564). *SDG Updates / ทำไมนโยบายสาธารณะไทย (ยัง) ไปไม่ถึงความยั่งยืน?*. ออนไลน์จาก: <https://www.sdgmovement.com/2021/09/07/sdg-updates-reasons-why-thais-public-policy-has-not-yet-sustainable/>.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วุฒิพงศ์ บุชรากัม. (2565). การกำหนดนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาธรรมนูญสุขภาพ ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(4), 129–143.
- สิริพร อินทรจุฑกุล และ สุขุม กันกา. (2567). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่. *วารสาร มจร โกศีย์ปริทรรศน์*, 2(2), 52–62.
- สุริยา เดชเกิดและคณะ (2567). นโยบายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 11(8), 87-99.
- สุป็น สมสาร. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(2), 149-161.
- Taro Yamane. (1970). *Statistic: an Introductory Analysis*. 2nd ed. New York: Harper & Row.